

СТАНОВИЩЕ

към

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

за присъждане на ОНС „Доктор“ (по икономика) по докторска програма
„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“

на тема:

**„Икономически мерки в България по време на пандемия - финансови
и социални аспекти“**

с автор: **Станислав Чавдаров Младенов**, докт. № D010221235
докторант, редовна форма към катедра „Финанси и кредит“ при Факултет
„Финанси“, СА „Д. А. Ценов“

с научен ръководител: **проф. д-р Стоян Проданов**

Автор на становището: проф. д-р Стефан Симеонов

определен за член на научното жури със заповед на ректора на
Стопанска Академия доц. д-р М. Маринов №291 от 27.03.2025 г.

1. Актуалност и значение на темата

Актуалността на темата е ясно изразена и добре очертана - като „...
необходимост да се изследва икономическата криза, предизвикана от
COVID пандемията и безпрецедентните ефекти върху социалния и
икономически живот, както и да се разгледат моделите за
интервенция и мерките за подкрепа на икономиката“. „Актуалността
на темата се подчертава и от факта, че въпросите, повдигнати от
COVID-19, надхвърлят рамките на самата пандемия. Те поставят на
преден план необходимостта от устойчиви икономически механизми,
които да бъдат активирани при бъдещи комплексни кризи.“

2. Изпълнение на формалните изисквания за дисертационен труд и основни компоненти на дисертационното изследване

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в обем от 256 стр. и включва 60 фигури и 13 таблици.

Дисертацията съдържа всички необходими компоненти.

Във въведението са представени задължителните елементи, които характеризират проблемната област на изследване, както следва: актуалност, обект, предмет, теза, цел, задачи и методология. В това отношение разработката отговаря изцяло на стандартите и изискванията за дисертационен труд.

Обектът на изследване е поставен върху „държавната интервенция в икономиката по време на кризи“, а за **предмет** на дисертацията са определени „икономическите мерки за подкрепа на малките и средните предприятия (МСП) в България, тяхната ефективност и въздействие върху икономическата стабилност и възстановяването на засегнатите бизнеси.“

В изследването се защитава **тезата**, че „държавната намеса е ключов фактор за стабилността и растежа в периоди на кризи, но успешното пост-пандемично възстановяване изисква балансирано съчетаване на интервенции и пазарни механизми, които да осигурят дългосрочна устойчивост на икономиката. Ефективността на държавните мерки за икономическа подкрепа в България по време на пандемията COVID-19 зависи от степента на тяхната целенасоченост, адаптивност и интегрираност в по-широка стратегия за устойчиво възстановяване на икономиката. В условията на пандемията от COVID-19, адекватните и навременни икономически политики са изиграли съществена роля за минимизиране на негативните ефекти върху малките и средните предприятия и са допринесли за процеса на икономическо възстановяване“.

Целта и задачите на дисертационния труд са ясно и логично дефинирани в съответствие с обекта, предмета и основната теза на изследването. „Целта на дисертацията е да изследва теоретичните

възгледи относно държавната намеса, съществуващите модели и инструменти за кризисна подкрепа на предприятията, да анализира икономическите мерки, приложени в България по време на пандемията COVID-19 и тяхното въздействие върху икономиката и социалния живот.“

В изпълнение на така поставените параметри на изследването са формулирани девет по-конкретни задачи.

3. Структуриране

Структурата на дисертацията е класическа в три глави. Същата е логична, балансирана и допринася за реализирането на поставените цели.

В първа глава се разглеждат *„Икономически основания за държавна намеса“*.

Във втора глава се анализира *„Оптимизирането на инструментариума за справяне с пандемичната криза“*.

В трета глава извършва *„Емпирично изследване на предизвикателствата и мерките за подкрепа за малките и средни предприятия (МСП) по време на пандемията COVID-19“*.

Обособени са три приложения, в които се представят: проведената анкета и резултатите от основните статистически модели.

4. Методология

Методологията на изграждането включва съчетание от качествени и количествени подходи – теоретичен анализ, сравнителен метод, регресионен и корелационен анализ, анализ на причинно-следствени връзки, анкетно проучване, както и критична оценка на публични политики.

5. Емпирика

Емпиричната част на дисертацията включва анкетно проучване сред 278 представители на МСП. Анализирани са *„... икономическите мерки, предприети в България по време на пандемията от COVID-19, с фокус върху тяхното въздействие върху малките и средните предприятия (МСП) и социалната среда. Хронологичните рамки на*

изследването обхващат периода 2020–2023 г., когато се проявяват и развиват икономическите последици от пандемията и се прилагат мащабни публични интервенции. За целите на статистическите и историко-икономическите анализи са използвани и данни от по-широк период – 2000–2022 г., което позволява сравнение на фискалната динамика преди, по време и след пика на кризата“.

6. Библиография и цитиране

Списъкът на ползваната литература включва 173 източника, повечето от които на английски език. Цитирането е коректно в приетия АРА-стандарт.

7. Стил

Стилът е много добър и съответства на научното ниво на дисертационен труд.

8. Оформление

Оформлението както от техническа, така и от съдържателна гледна точка е много добро. Налице са всички компоненти в улеснение на читателя.

9. Постигнати резултати

Поставените задачи са изпълнени успешно. По-съществените резултати позволяват открояването на следните научни и приложни приноси:

Първо. Формулиран е концептуален теоретичен модел за държавна намеса в икономиката при кризисни състояния, базиран на интердисциплинарен синтез между интервенционистки подходи, неолиберална доктрина и принципите на социалната пазарна икономика. Моделът предлага нормативно-аналитична рамка за оценка на ролята на държавата чрез идентифициране на механизми за корекция на пазарни несъвършенства, преодоляване на социално-икономически неравенства и осигуряване на макроикономическа стабилност в условия на системни сътресения.

Второ. Изведен е библиометричен профил на понятието „икономическо подпомагане“ в научната литература, чрез използване на анализ на Scopus база данни и софтуера VOSviewer. Анализът разкрива доминиращи изследователски направления, тематични клъстери и водещи автори, като по този начин позиционира дисертационното изследване в рамките на глобалния научен дебат и идентифицира празнини в литературата, които настоящият труд запълва.

Трето. Идентифициране и таксономия на видовете държавна намеса в зависимост от икономическите модели и блага, включително публични, частни, квази-публични и клубни блага, с прилагане на теоретичната рамка за анализ на интервенции в контекста на пандемията COVID-19.

Четвърто. Емпирично изследване на ефективността на икономическите мерки в подкрепа на МСП в България по време на пандемията COVID-19, чрез анкетно проучване и статистически анализ, което обосновава оценъчна рамка за ефективността, достъпността и възприеманата адекватност на приложените икономически мерки. Получените резултати допринасят за емпирично валидиране на политики за подкрепа на МСП в условията на криза и позволяват формулиране на предложения за повишаване на тяхната резултатност и обхват.

Пето. Разработване на регресионен аналитичен модел за изследване на зависимостите между публичните разходи на България и средните стойности за Европейския съюз (ЕС) в периода 2000–2022 г., чрез прилагане на съвременни количествени методи и използване на данни от Световната банка, за да се установят зависимости и идентифицират различията между националните и наднационални фискални политики в контекста на пандемията.

Шесто. Формулиране на препоръки за оптимизиране на бъдещите икономически политики при кризи, основани на интердисциплинарен анализ на нормативни документи, емпирични

данни и международен сравнителен опит. Препоръките адресират необходимостта от по-висока адаптивност на мерките, редуциране на административните бариери, приоритизиране на подкрепата към уязвими бизнеси и интегрирането ѝ в дългосрочни рамки за устойчиво развитие.

10. Положителни страни

В настоящото изследване не само се анализира ефективността на предприетите мерки в България, но и се предлага подход за интердисциплинарна оценка на държавната реакция спрямо многопластови и разнородни заплахи.

11. Бележки и препоръки

Съществени слабости не се отличават.

Прави впечатление това, че наименованието на втора глава се отнася за малка част (макар и сърцевината) от нейното съдържание, което е по-обширно. Но това е незначително спрямо достойнствата на дисертационния труд.

12. Автореферат

Авторефератът обективно отразява основните моменти от съдържанието, анализите и резултатите на дисертацията.

13. Публикации свързани с дисертацията

Посочени са три самостоятелни публикации на автора от участия в научни конференции. Посочените публикации осигуряват 30 точки в съответствие с националните изисквания по Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

14. Въпрос

Как оценявате ефикасността и ефективността на приложените фискални мерки за подкрепа на малките и средни предприятия в България по време на COVID-пандемията?

15. Заключение

Представеният дисертационен труд за образователната и научна степен „Доктор“ по икономика притежава изискваните по Правилника за

РАС в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени характеристики. Дисертацията съдържа оригинални научни и наукоприложни резултати. Посоченото формира моята категорично положителна оценка за присъждане на ОНС „Доктор“ по икономика, в научно направление 3.8. Икономика, специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) на докторант Станислав Младенов.

29.04.2025 г.

Автор на становището:

Проф. д-р Стефан Симеонов